

Bibliografia duchowieństwa diecezji częstochowskiej. Publikacje historyczne na łamach „Niedzieli” w latach 1926 – 1992

Diecezja częstochowska została utworzona 28 października 1925 r. na mocy bulli papieskiej *Vixdum Poloniae unitas*¹. Jednakże po 66 latach swego istnienia otrzymała ona status archidiecezji, co było wynikiem wydanej 25 marca 1992 r. przez papieża Jana Pawła II bulli *Totus Tuus Poloniae populus*². Te dwa dokumenty z kancelarii papieskich wyznaczyły prawne ramy funkcjonowania diecezji częstochowskiej, istniejącej w latach 1925 – 1992. W jej strukturach szczególne miejsce zajmowało duchowieństwo, na którym spoczywała odpowiedzialność za stan administracji i duszpasterstwa. Działalność tą przez ten cały okres prowadziło co najmniej 1465 księży³.

Ks. JACEK KAPUŚCIŃSKI – dr nauk humanistycznych w zakresie historii, mgr-lic. teologii, dyrektor Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej, wykładowca historii Kościoła w Sekcji Licencjackiej Wydziału Teologicznego UP JP II w Częstochowie, Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Częstochowskiej i Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Sosnowieckiej w Częstochowie.

¹ PIUS XI, *Ditionis Polonicae de nova dioecesium latini ritus circumscriptione „Vixdum Poloniae unistas”*, AAS 17 (1925), 521-528; P. STANKO, *Bulla „Vixdum Poloniae unista” z 28 października 1925 roku. Geneza – znaczenie – dzieje – edycja*, Katowice 2015, 178.

² JOANNES PAULUS II, *Nova Polonicarum circumscriptionum ecclesiarum compositio „Totus Tuus Poloniae populus”*, AAS 84 (1992), 1099-1112; TENŽE, *Bulla „Totus Tuus Poloniae populus”*, tłum. R.M. Zawadzki, „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 1 (1993), 7-41.

³ J. KAPUŚCIŃSKI, *Charakterystyka strukturalna kadr duchowieństwa diecezji częstochowskiej w latach 1925 – 1939*, VeC 4 (2015), 269; M. KOŁODZIEJCZYK, *Alumni i neoprezbiterzy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie w latach 1926 – 1974*, CzST 2 (1974), 185-198; *75 lat Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej*, red. W. Kowalik, Częstochowa 2001, 28-51.

Niektórzy z nich zajmowali się także twórczością pisarską, zamieszczając swoje teksty m.in. na łamach miejscowego tygodnika diecezjalnego „Niedziela”. Gazetę tę założono w 1926 r. i nieprzerwanie wydawano do wybuchu drugiej wojny światowej⁴. Następnie jej druk wznowiono w 1945 r., lecz z powodu cenzury komunistycznej po ośmiu latach władze diecezjalne były zmuszone zamknąć redakcję⁵. Dopiero w 1981 r. powrócono do wydawania tego tygodnika, który ukazywał się już ciągle do końca istnienia diecezji częstochowskiej⁶. Publikowane na łamach tej gazety artykuły nierzadko wychodziły spod piór miejscowego duchowieństwa. Dotyczyły one szerokiej problematyki, nie tylko mieszczącej się w nurcie teologicznym, co świadczyło o szerokich zainteresowaniach ówczesnych księży⁷. Jednakże na szczególną uwagę zasługują ich publikacje historyczne, które obok zagadnień pastoralnych zdecydowanie przeważały w całym ich dorobku wydawniczym. Ponadto publikacje te stanowią wyraźne świadectwo, że także w twórczości historycznej piszący księża poruszali złożoną problematykę, poczynając od zagadnień z historii Kościoła, a skończywszy na historii powszechnej⁸. Ta gama zainteresowań duchownych wyznaczyła przede wszystkim strukturę niniejszej bibliografii. W pierwszej kolejności znalazła się tematyka z zakresu historii Kościoła, poruszająca najpierw dzieje Kościoła powszechnego (hagiografia, kult religijny, papieżstwo i inne), a następnie dzieje Kościoła w Polsce (hagiografia, zakony, duchowieństwo, instytucje naukowe, kult religijny i diecezja częstochowska). Ze względu na rozbudowany wątek regionalny, mający oczywiste uzasadnienie w tzw. „patriotyzmie lokalnym”, piśmiennictwo dotyczące dziejów diecezji częstochowskiej podzielono na następujące segmenty: duchowieństwo, instytucje, parafie, kult religijny i inne. Druga części bi-

⁴ J. KAPUŚCIŃSKI, *Z „Niedzielą” na co dzień. Formacja społeczno-religijna w latach 1926 – 1939*, „Biuletyn Informacyjny Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk Oddział Katowice” 11 (2014), 14-15.

⁵ J. ZWIĄZEK, *Działalność wydawnicza Kurii Diecezjalnej w Częstochowie*, CzST 2 (1974), 122-124.

⁶ T. MIELCZAREK, *Od „Minitora” do „Gońca Reklamowego”. Dzieje prasy częstochowskiej (1769 – 1994)*, Kielce 1996, 196-197, 248.

⁷ J. ZWIĄZEK, *Piśmiennictwo duchowieństwa katolickiego w Częstochowie*, w: *Życie codzienne w Częstochowie w XIX i XX wieku*, red. R. Szwed – W. Palus, Częstochowa 1999, 47-51; J. KAPUŚCIŃSKI, *Działalność piśmiennicza duchowieństwa diecezji częstochowskiej w latach 1925 – 1939*, „Roczniki Historii Kościoła” 4/59 (2012), 117-132.

⁸ J. KAPUŚCIŃSKI, *Ośrodek badań historycznych (archi)diecezji częstochowskiej*, w: *Kościół w Polsce. Dzieje i kultura*, red. J. Walkusz, Lublin 2015, t. 14, 220.

bliografii porusza tematykę z zakresu historii powszechnej, obejmującej takie problemy jak: sztuka wojenna, dzieje związków wyznaniowych, dzieje miejscowości i biografistyka. Ułożona w ten sposób bibliografia pozwoliła przejrzeć usystematyzować wszystkie prace historyczne, które duchowni diecezji częstochowskiej opublikowali na łamach „Niedzieli” w latach 1926 – 1992.

I. Historia Kościoła

1. Dzieje Kościoła powszechnego

a. Hagiografia

- Gryglewicz F., *Bł. Jan Sarkander*, „Niedziela” 8 (1933) nr 12, s. 140-141;
Gryglewicz F., *Bł. Jan Sarkander dobry pasterz*, „Niedziela” 8 (1933) nr 13, s. 150-151;
Gryglewicz F., *Bł. Jan Sarkander oskarżony o zdradę*, „Niedziela” 8 (1933) nr 14, s. 163-164;
Gryglewicz F., *Męczennik za tajemnicą spowiedzi. Bł. Jan Sarkander*, „Niedziela” 8 (1933) nr 11, s. 125-126;
Gryglewicz F., *Ofiara tajemnicy spowiedzi*, „Niedziela” 8 (1933) nr 15, s. 173-174;
Gryglewicz F., *Pogrzeb św. Katarzyny ze Sieny*, „Niedziela” 9 (1934) nr 17, s. 194-195;
Gryglewicz F., *Św. Agata p. i m.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 6, s. 62-63;
Gryglewicz F., *Św. Apoloniusz M.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 16, s. 186-187;
Gryglewicz F., *Św. Bonawentura*, „Niedziela” 3 (1928) nr 44, s. 508;
Gryglewicz F., *Św. Elżbieta*, „Niedziela” 6 (1931) nr 47, s. 586-587;
Gryglewicz F., *Św. Galacjon i Epistemia M.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 45, s. 516-517;
Gryglewicz F., *Św. Ignacy Loyola*, „Niedziela” 4 (1929) nr 30, s. 356-357;
Gryglewicz F., *Św. Jan Nepomucen M.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 20, s. 231-232;
Gryglewicz F., *Św. Katarzyna Królowa Szwedzka*, „Niedziela” 3 (1928) nr 13, s. 145-146;
Gryglewicz F., *Św. Klemens Maria Dworzak (Hofbauer)*, „Niedziela” 3 (1928) nr 11, s. 129;
Gryglewicz F., *Św. Maksym M.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 15, s. 175;

- Gryglewicz F., *Św. Marta*, „Niedziela” 6 (1931) nr 30, s. 385;
Gryglewicz F., *Święci Kryspin i Kryspinian M.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 43, s. 491-92;
Gryglewicz F., *Święta Łucja*, „Niedziela” 7 (1932) nr 50, s. 593-594;
Gryglewicz F., *Święty Franciszek Ksawery*, „Niedziela” 3 (1928) nr 49, s. 560-561;
Gryglewicz F., *Święty Izydor B.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 14, s. 160-161;
Gryglewicz F., *Święty Izydor Oracz*, „Niedziela” 3 (1928) nr 19, s. 217;
Gryglewicz F., *Święty Paweł pierwszy pustelnik*, „Niedziela” 7 (1932) nr 3, s. 29-30;
Gryglewicz F., *Święty Piotr Damian B.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 8, s. 90-91;
Mondry W., *Św. Apostoł Jan z Efezu*, „Niedziela” 6 (1931) nr 33, s. 416-418;
Paras S., *Św. Jan Bosko – niezrównany wychowawca*, „Niedziela” 16 (1946) nr 52, s. 421; 17 (1947) nr 1, s. 5; nr 2, s. 11, nr 3, s. 20;
Rzeszewski M., *„Apostoł Narodów”*, „Niedziela” 18 (1948) nr 26, s. 224;
Rzeszewski M., *„Brat Adam”*, „Niedziela” 18 (1948) nr 43, s. 361;
Rzeszewski M., *Kardynał Newman*, „Niedziela” 18 (1948) nr 30, s. 255;
Rzeszewski M., *Patron Kapłanów*, „Niedziela” 18 (1948) nr 32, s. 273;
Rzeszewski M., *Św. Tomasz z Akwinu*, „Niedziela” 18 (1948) nr 28, s. 241.

b. Kult religijny

- Gryglewicz F., *Na dzień odnalezienia Krzyża św.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 18, s. 209-210;
Klepaczewski L., *Dzieje objawień w Lourdes*, „Niedziela” 4 (1929) nr 29, s. 347-348; nr 30, s. 357-358; nr 31, s. 370-372; nr 32, s. 383-384; nr 33, s. 392-393; nr 35, s. 420; nr 37, s. 443-444; nr 38, s. 455-456; nr 39, s. 464-465; nr 41, s. 484-485; nr 42, s. 497;
Marchewka A., *Uroczystość Bożego Narodzenia. Historia i liturgia tego święta*, „Niedziela” 15 (1945) nr 38, s. 298-299;
Marchewka A., *Kult serca Jezusowego w rozwoju historycznym*, „Niedziela” 15 (1945) nr 9, s. 65-66;
Sikora M., *Stuletnie dzieje Kongresów Eucharystycznych*, „Niedziela” 24 (1981) nr 6, ss. 1,6;
Szwagrzyk T., *Z dziejów Adwentu*, „Niedziela” 24 (1981) nr 26, s. 1;
Wit Z., *Z dziejów procesji Bożego Ciała*, „Niedziela” 26 (1983) nr 22, ss. 5,7;
Wit Z., *Z dziejów święta Bożego Ciała*, „Niedziela” 25 (1982) nr 12, s. c.

c. Papiestwo

- Kowalski J., *Jan Paweł II - papież zawierzenia Maryi*, „Niedziela” 29 (1986) nr 23, ss. 1,5;
Kowalski J., *Przełomowy pontyfikat*, „Niedziela” 31 (1988) nr 51, ss. 1,6;
Marchewka A., *Gdzie papież, tam prawdziwy Kościół Chrystusowy*, „Niedziela” 3 (1928) nr 7, s. 70-71;
Marchewka A., *Kiedy papież jest nieomylny*, „Niedziela” 16 (1946) nr 11, s. 84-85;
Marchewka A., *Papież Pius XII a Polska*, „Niedziela” 16 (1946) nr 10, s. 73-74;
Marchewka A., *Złoty Jubileusz*, „Niedziela” 19 (1949) nr 14, s. 105;
Mondry W., *Święty Piotr w więzieniu mamertyńskim w Rzymie*, „Niedziela” 5 (1930) nr 26, s. 323-324.

d. Inne

- Gryglewicz F., *Ogłoszenie dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Marii Panny*, „Niedziela” 7 (1932) nr 49, s. 579-581;
Grzybek S., *Dokumenty historii o Jezusie Chrystusie*, „Niedziela” 23 (1953) nr 4, s. 27;
Kowalski J., *20 lat po Soborze Watykańskim II*, „Niedziela” 28 (1985) nr 49, ss. 6-8;
Marchewka A., *Biskupi katoliccy następcami apostołów*, „Niedziela” 16 (1946) nr 2, s. 9-10;
M[archewka] A., *Ojcowie i pisarze Kościoła*, „Niedziela” 22 (1952) nr 37, s. 290;
M[archewka] A., *Początek hierarchii kościelnej*, „Niedziela” 22 (1952) nr 25, s. 194;
Marchewka A., *Przed ogłoszeniem dogmatu Wniebowzięcia*, „Niedziela” 20 (1950) nr 40, s. 313;
Mondy W., *Życie i zgon wrogów Chrystusa i Kościoła*, „Niedziela” 9 (1934) nr 24, s. 280; nr 27, s. 315-316; nr 28, s. 326-327; nr 30, s. 351-352;
Skubiś I., *„Mantyr” – znaczy świadek*, „Niedziela” 33 (1990) nr 18, ss. 1,7;
Warzybok L., *Siostry kanoniczki Ducha Świętego w Afryce*, „Niedziela” 34 (1991) nr 20, s. 5.

2. Dzieje Kościoła w Polsce

a. Hagiografia

- Gryglewicz F., *Bł. Jan z Dukli*, „Niedziela” 6 (1931) nr 39, s. 485;
Gryglewicz F., *Bł. Ładysław z Gielniowa*, „Niedziela” 6 (1931) nr 38, s. 476;
Gryglewicz F., *Św. Jadwiga i Henryk Pobożny*, „Niedziela” 7 (1932) nr 42, s. 499;
Gryglewicz F., *Św. Jan Kanty*, „Niedziela” 6 (1931) nr 42, s. 524;
Gryglewicz F., *Św. Jan Kapistran*, „Niedziela” 3 (1928) nr 9, s. 104-105;
Gryglewicz F., *Św. Stanisław Biskup*, „Niedziela” 5 (1930) nr 18, s. 229-230;
Gryglewicz F., *Święty Kazimierz*, „Niedziela” 3 (1928) nr 10, s. 112-113;
Gryglewicz F., *Święty Wojciech*, „Niedziela” 9 (1934) nr 16, s. 182-183;
Gryglewicz F., *Święty Wojciech B. i M.*, „Niedziela” 3 (1928) nr 17, s. 195-196;
Marchewka A. [Dr. Martoni – kryptonim], *Św. Stanisław Kostka a Polska*, „Niedziela” 15 (1945) nr 32, s. 249-250;
Marchewka A., *Św. Wojciech a Polska*, „Niedziela” 17 (1947) nr 17, s. 133;
M[archewka] A., *950-lecie kanonizacji św. Wojciecha*, „Niedziela” 19 (1949) nr 16, s. 123.
Wolny J., *Osobowość i dziedzictwo błogosławionej Królowej Jadwigi*, „Niedziela” 28 (1985) nr 14-15, s. 8-9.

b. Zakony

- Derbis W., *Jasna Góra stolicą Katolickiej Korony Polskiej*, „Niedziela” 2 (1927) nr 18, s. 181;
Marchewka A., *„Królowa Korony Polskiej” w dziejach naszego narodu*, „Niedziela” 4 (1929) nr 18, s. 209-210;
Pazera W., *25 lat czuwania z Maryją*, „Niedziela” 33 (1990) nr 50, ss. 1, 5;
Pazera W., *Zgromadzenie sióstr opieki społecznej pod wezwaniem Świętego Ambrożego*, „Niedziela” 28 (1985) nr 9-10, s. 8;
Warzybok L., *Siostry kanoniczki Ducha Świętego*, „Niedziela” 27 (1984) nr 24, ss. 2, 5.

c. Duchowieństwo

- M[archewka] A., *Sluga boży Rafał Chyliński*, „Niedziela” 19 (1949) nr 25, s. 193;

- Marchewka A., *Zgon biskupa Radońskiego*, „Niedziela” 21 (1951) nr 15, s. 116-117;
Soboń W., *Ryszard Pampuri – lekarz-zakonnik z zakonu Bonifatów*; „Niedziela” 24 (1981) nr 27, s. 6.

d. Instytucje naukowe

- Derbis W., *Rozwój Fakultetu Teologicznego w Krakowie*, „Niedziela” 2 (1927) nr 14, s. 139-140;
Martas T., *Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie*, „Niedziela” 25 (1982) nr 39, ss.3,6.

e. Kult religijny

- Zaborski Z., *Matka Boska Pocieszenia w Lelowie*, „Niedziela” 30 (1987) nr 32, s. 7.

f. Diecezja częstochowska

- DUCHOWIEŃSTWO

- Bartecki J., *Wspomnienie pośmiertne o śp. ks. Julianie Zielińskim*, „Niedziela” 9 (1934) nr 45, s. 530;
Chmielarski W., *Działalność pisarska ks. bpa Kubiny*, „Niedziela” 21 (1951) nr 10, s. 75;
Gryglewicz F., *Pierwszy biskup częstochowski*, „Niedziela” 6 (1931) nr 46, s. 579-580;
Kawalec B., *Ostatnie pożegnanie (Ks. Władysław Pluta)*, „Niedziela” 14 (1939) nr 10, s. 136-137;
Korwin-Szymanowski B., *Śp. Ks. prob. Bartłomiej Michalski*, „Niedziela” 5 (1930) nr 7, s. 87;
Kowalski J., *Człowiek – duszpasterz – teolog*, „Niedziela” 26 (1983) nr 38, ss. 1,4-5;
Marchewka A., *Zgon ks. biskupa dra Teodora Kubiny*, „Niedziela” 21 (1951) nr 8, s. 59;
Matras T., *„Przyszedł..., aby służyć”. 50 lat kapłaństwa ks. infułata Stanisława Grzybka*, „Niedziela” 31 (1988) nr 49, ss. 1,7;
Mikołajczyk M., *Pasterz Dobry W pierwszą rocznicę śmierci Ks. Biskupa Stefana Bareły*, „Niedziela” 28 (1985) nr 6, ss. 1,4-5;

- Mondy W., *Ks. Zygmunt Sędzimir*, „Niedziela” 8 (1933) nr 11, s. 134-135;
- Mondry W., *Ks. prof. dr Stanisław Czajka*, „Niedziela” 11 (1936) nr 39, s.474;
- Nowak S. *Pozostały owoce Jego Świętej Służby (o ks. Boreckim)*, „Niedziela” 33 (1990) nr 18, s. 6-7;
- Okamfer S., Jędrzejek S., *Bohaterski męczennik Eucharystii*, „Niedziela” 32 (1989) nr 12, s. 5;
- Przygodzki W., *Śp. Ks. Kan. Bolesław Michnikowski*, „Niedziela” 4 (1929) nr 21, s.253;
- Ratuszny M., *W rocznicę śmierci Księdza Bonawentury Metlera*, „Niedziela” 27 (1984) nr 50, s. 8;
- Skubiś I., *Odszedł Pasterz wierny*, „Niedziela” 27 (1984) nr 9, ss. 3,7;
- Skubiś I., *Śp. Ks. prof. Feliks Gryglewicz (1909-1991)*, „Niedziela” 35 (1992) nr 5, s. 6;
- Ufniarski S., *Pozgonne. Ks. Kazimierzowi Mazurkiewiczowi*, „Niedziela” 14 (1939) nr 4, s. 52;
- Ufniarski S., *Pozgonne (ks. Witalis Grzeliński)*, „Niedziela” 14 (1939) nr 9, s. 122;
- Warzybok L., *Kapłan diecezjalny śp. ks. Brunon Magott - były Rektor Częstochowskiego Seminarium Duchownego*, „Niedziela” 31 (1988) nr 5, ss. 2,7;
- Warzybok L., *Wszystko związane z moim imieniem Fidelis... (Wspomnienie o księdzu Fidelisu Łabędowiczu 1913-1982)*, „Niedziela” 26 (1983) nr 4, s. 8;
- Wolny J., *Kardynał Adam Stefan Sapieha w służbie Kościoła i Narodu*, „Niedziela” 25 (1982) nr 6, ss. 1,4-5;
- Zimniak A., *Na marginesie nekrologu sp. Ks. Teodora Urbańskiego*, „Niedziela” 4 (1929) nr 8, s. 94;
- Związek J., *Pierwsi polscy kapłani zamordowani przez Wehrmacht*, „Niedziela” 24 (1981) nr 14, s. 5;
- Związek J., *Z ziemi wieluńskiej do Dachau*, „Niedziela” 34 (1991) nr 46, s. 5.

- INSTYTUCJE

- Kowalski J., *Gmach Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie ma już 60 lat*, „Niedziela” 33 (1990) nr 40, ss. 1,6;
- Mondry W., *Pięćciolecie „Niedzieli”*, „Niedziela” 6 (1931) nr 14, s. 172-174;
- Pl[acek] J., *Z naszej przeszłości*, „Niedziela” 2 (1927) nr 14, s. 143-144.

- PARAFIE

- Bilski S., *Parafia Kalej*, „Niedziela” 2 (1927) nr 24, s. 253-254;
Ojrzyński T., *50-lecie parafii św. Jakuba w Częstochowie*, „Niedziela” 30 (1987) nr 38, ss. 4,8;
Smolarkiewicz W., *Parafia i kościół w Białej*, „Niedziela” 2 (1927) nr 1, s. 6-7;
Ufniarski S., *Monografia parafii żareckiej*, „Niedziela” 14 (1939) nr 17, s. 229; nr 19, s. 258; nr 21, s. 286-287; nr 22, s. 301; nr 23, s. 319; nr 24, s. 329; nr 29, s. 397; nr 30, s. 409; nr 31, s. 421; nr 32, s. 427; nr 34, s. 457; nr 36, s. 481.

- KULT RELIGIJNY

- Łojek F., *Cudowny obraz Matki Boskiej w Kościele św. Doroty w Grodźcu*, „Niedziela” 1 (1926) nr 23, s. 4;
Łojek F., *Historia góry i kościoła św. Doroty w Grodźcu*, „Niedziela” 1 (1926) nr 26, s. 6-7;
Siudy T., *Osjakowska Matka Łaski Bożej*, „Niedziela” 30 (1987) nr 22, s. 7;
Skrzek Z., *Sanktuarium Matki Boskiej Mrzygłodzkiej*, „Niedziela” 29 (1986) nr 32, s. 7-8;
Wiciński E., *Sanktuarium Matki Bożej Dobrej Drogi w Wojtkowicach Kościelnych*, „Niedziela” 33 (1990) nr 22, s. 7; „Niedziela” 33 (1990) nr 22, s. 7;
Wróblewski B., *Kościół katedralny pod wezwaniem św. Rodziny w Częstochowie*, „Niedziela” 1 (1926) nr 13, s. 1-3;
Związek J., *Kongres Eucharystyczny w diecezji częstochowskiej*, „Niedziela” 30 (1987) nr 23, s. 4-5.

- INNE

- Placek J., *Ideowe znaczenie diecezji częstochowskiej*, „Niedziela” 2 (1927) nr 14, s. 137-139;
Mondry W., *Diecezja częstochowska w latach 1926-1928*, „Niedziela” 3 (1928) nr 37, s. 418-423;
Tomczyk Cz., *W przededniu agresji w 1939 r.*, „Niedziela” 24 (1981) nr 13, s. 5.

II. Historia powszechna

1. Sztuka wojenna

Wolny J., *Grunwald - 15 lipca 1410*, „Niedziela” 24 (1981) nr 8, s. 4-5;
Wolny J., *Odsiecz Wiedeńska*, „Niedziela” 24 (1981) nr 22, s. 6-7; nr 24,
s. 5; nr 26, s. 5; 25 (1982) nr 2, s. 6.

2. Dzieje związków wyznaniowych

Brykalski L., *O Badaczach Pisma św.*, „Niedziela” 7 (1932) nr 21,
s. 245-246;
Kuraś S., *Badacze Pisma Świętego*, „Niedziela” 4 (1929) nr 42, s. 481-
482; nr 43, s. 510-511; nr 44, s. 522-524; nr 45, s. 534-535; nr 46,
s. 544-545; nr 47, s. 559-560; nr 48, s. 572-573; nr 49, s. 579-580;
nr 50, s. 594-595; nr 51, s. 611-612; nr 52, s. 518-519; 5 (1930) nr
1, s. 7-8; nr 2, s. 17-18; nr 4, s. 45; nr 5, s. 56-57.

3. Dzieje miejscowości

Przygodzki W., *Z przeszłości Wielunia*, „Niedziela” 3 (1928) nr 6,
s. 62-63; nr 51, s. 588-589; nr 53, s. 616; 4 (1929) nr 2, s. 12-13; nr 3,
s. 29; nr 8, s. 93-94; nr 10, s. 117; nr 13, s. 156-157; nr 27, s.
323-324; nr 28, s. 335-336; nr 29, s. 348; nr 30, s. 361-362; nr 31,
s. 373-374;
Tomczyk Cz., *Pogrom Częstochowy*, „Niedziela” 24 (1981) nr 16,
ss. 5,7;
Ufniarski S., *Coś nie coś o Żarkach*, „Niedziela” 13 (1938) nr 4, s. 41-
42; nr 5, s. 53-54.

4. Biografistyka

Chmielarski W., *Jadwiga Myszczyńska. Wspomnienie pośmiertne.*,
„Niedziela” 28 (1985) nr 37, s. 3;
Walicki J., *130 rocznica narodzin Ludwika Napoleona Karola Sosnow-
skiego-Solskiego*, „Niedziela” 28 (1985) nr 3, s. 5.

Zakończenie

Przez cały okres funkcjonowania diecezji częstochowskiej pracowało w jej strukturach co najmniej 1465 księży. Niektórzy z nich oprócz zajęć administracyjnych i duszpasterskich zajmowali się również działalnością pisarską, która nie tylko towarzyszyła ich pracy na rzecz diecezji, ale poprzez rozwijanie myśli w wielu kierunkach, czy to teologicznych, czy humanistycznych, nadawała tej pracy głębszego sensu, inspiracji i nowych pomysłów realizacji. W szerokim wachlarzu twórczości pisarskiej duchowieństwa niepoślednie miejsce zajmowało piśmiennictwo historyczne, które przede wszystkim dostarczało informacji o przeszłości, jakże ważnej w procesie samokształcenia zarówno w aspekcie kultury religijnej, jak i patriotyzmu. Dzięki łamom, udostępnianym przez diecezjalny tygodnik „Niedziela”, wielu księży chwyciło za pióro, by podzielić się z czytelnikami tym wszystkim, co ich zainteresowało w ramach historii kościelnej i powszechnej. Warto jednakże zauważyć, iż publikowane w ten sposób artykuły, choć ewidentnie miały charakter popularnonaukowy, to niejednokrotnie były przedsięwzięciem pionierskim, bazującym rzetelnie na źródłach archiwalnych i dającym tym samym podwaliny pod dalsze badania naukowe.

Z analizy niniejszej bibliografii wynika, że w latach 1926 – 1992 na łamach „Niedzieli” artykuły o treści historycznej zamieściło 44 księży, co stanowiło 3% ogółu duchowieństwa diecezji częstochowskiej. Łącznie napisali oni 132 prace, które generalnie dotyczyły zagadnień z zakresu historii Kościoła i historii powszechnej.

W tej pierwszej grupie tematycznej najszerszy zakres badawczy miały publikacje o dziejach Kościoła powszechnego. Pod względem ilościowym zdecydowanie przeważała w tej materii hagiografia (31 prac), w ramach której twórczością pisarską wykazało się 4 księży (Franciszek Gryglewicz, Wojciech Mondry, Stanisław Paras i Marian Rzeszewski). Nadmienić trzeba, iż aż 24 tego typu artykuły wyszły spod pióra ks. Franciszka Gryglewicza. Z kolei 8 publikacji dotyczyło zagadnień kultu religijnego. Autorami ich było 6 duchownych (Franciszek Gryglewicz, Ludwik Klepaczewski, Antoni Marchewka, Mirosław Sikora, Tadeusz Szwaagrzyk i Zbigniew Wit). Natomiast o problematyce papieskiej opublikowano 7 prac, napisanych przez 3 księży (Jan Kowalski, Antoni Marchewka i Wojciech Mondry). Całość zaś dziejów Kościoła powszechnego zamknęło zestawienie 10 prac, zgrupowanych pod umow-

nych tytułem „Inne”, bowiem ich treść odnosiła się do różnych aspektów działalności kościelnej. Pisarstwo w tym nurcie podjęło 7 księży (Franciszek Gryglewicz, Stanisław Grzybek, Jan Kowalski, Antoni Marchewka, Wojciech Mondry, Ireneusz Skubiś i Ludwik Warzybok).

Znacznie węższy zakres problemowy posiadały artykuły o dziejach Kościoła w Polsce. Podobnie jak w pierwszym przypadku, zestawienie to otwarła hagiografia (13 prac), w obszarze której aktywność swą podjęło 3 księży (Franciszek Gryglewicz, Antoni Marchewka i Jerzy Wolny). Życiu zakonnemu natomiast zostało poświęconych 5 prac, napisanych przez 4 duchownych (Władysław Derbis, Antoni Marchewka, Wojciech Pazera i Ludwik Warzybok). Zdecydowanie szcuplejsze osiągnięcia prezentował wykaz prac o dziejach duchowieństwa (3 prace). W tym tonie artykuły zamieścili tylko ks. Antoni Marchewka i ks. Władysław Soboń. Analogicznie rzecz się miała z artykułami na temat przeszłości instytucji naukowych (2 prace autorstwa ks. Władysława Derbisa i ks. Tadeusza Matrasa) i kultu religijnego (1 praca autorstwa ks. Zygmunta Zaborskiego). Niemniej znacznie okazałej przedstawiał się dorobek historiograficzny diecezji częstochowskiej, stąd w bloku tym wydzielono określone segmenty. Na temat duchowieństwa zamieszczono aż 25 prac, mających przeważnie charakter biogramów. Wyszły one spod piór takich duchownych jak: Józef Bartecki, Waclaw Chmielarski, Franciszek Gryglewicz, Błażej Kawalec, Bolesław Korwin-Szymanowski, Jan Kowalski, Antoni Marchewka, Tadeusz Matras, Marian Mikołajczyk, Wojciech Mondry, Stanisław Nowak, Stanisław Okamfer, Wincenty Przygodzki, Marian Ratuszny, Ireneusz Skubiś, Stanisław Ufniarski, Ludwik Warzybok, Jerzy Wolny, Antoni Zimniak i Jan Związek. Jak można zauważyć, tę formę piśmiennictwa uprawiało 20 duchownych. Z kolei dziejom instytucji diecezjalnych swoje artykuły poświęciło 3 księży (Jan Kowalski, Wojciech Mondry i Jan Placek), a o przeszłości parafii publikowali: ks. Stanisław Bilski, ks. Tadeusz Ojrzyński, ks. Władysław Smolarkiewicz i ks. Stanisław Ufniarski. Na uwagę zasługuje dorobek w tej dziedzinie tego ostatniego, który opisał dzieje parafii Żarki w 12 odcinkach. Wszystko też wskazuje na to, że publikacja ta była pierwszym większym opracowaniem historycznym o Żarkach. Problematyka kultu religijnego zainteresowała 6 księży (Franciszek Łojek, Teofil Siudy, Zdzisław Skrzek, Edward Wiciński, Bolesław Wróblewski i Jan Związek), którzy ogółem napisali 7 tego typu prac. Ostatni segment prac, dotyczący dziejów diecezji częstochowskiej

otrzymał nazwę „Inne” i objął 3 artykuły, opublikowane przez ks. Jana Placka, ks. Wojciecha Mondrego i ks. Czesława Tomczyka.

Zgoła uboższymi osiągnięciami wydawniczymi cieszyły się zagadnienia z zakresu historii powszechnej, co ze wszech miar uzasadniała proveniencja autorów. Najszerszy zakres badawczy poruszonych w tym dziale kwestii posiadała sztuka wojenna. Z tej dziedziny 2 artykuły napisał ks. Jerzy Wolny. Także 2 opracowania dotyczyły dziejów związków wyznaniowych, niemniej wyszły one spod piór dwóch autorów (ks. Leon Brykalski i ks. Stanisław Kuraś). Ten ostatni stworzył swoiste studium, ponieważ jego praca składała się aż z 15 odcinków. Podobnych rozmiarów dzieło, lecz mieszczące się w ramach bloku o dziejach miejscowości, napisał ks. Wincenty Przygodzki (13 odcinków). W podobnej konwencji swoje artykuły napisali także ks. Czesław Tomczyk (1 praca) i ks. Stanisław Ufniarski (1 praca). Całość zaś tego działu zamknęła biografistyka, w ramach której zostały opublikowane 2 opracowania autorstwa ks. Wacława Chmielarskiego i ks. Jana Walickiego.

Podsumowując wszystkie te osiągnięcia wydawnicze należy stwierdzić, iż podejmowana przez duchowieństwo problematyka historyczna posiadała szerokie spektrum i była dość zróżnicowana pod względem warsztatowym. Warto też dodać, że najwięcej prac napisali księża: Franciszek Gryglewicz (36 artykułów), Antoni Marchewka (17 artykułów), Wojciech Mondry (7 artykułów), Jan Kowalski (5 artykułów) i Marian Rzeszewski (5 artykułów). Stanowiło to ponad 50% ogółu wszystkich opracowań.